

Terrorisme in mythe en realiteit

19 april 2004

In zijn weekendeditie kopte het Nederlandse NRC-Handelsblad gisteren dramatisch 'Terreur kostte 7085 levens'. Het artikel werd vervolgens geïllustreerd met een vijftien pagina's lange opsomming (**Bren, link naar lijst**) van alle aanslagen die zijn toegeschreven aan islamistische terroristen sinds 11 september: 393 aanslagen, 7085 doden, 10.032 gewonden. Een zware balans van 'tweeëneenhalf jaar moslimterreur', schreef de krant.

Wie de moeite deed om de cijfers van wat naderbij te bekijken, kwam echter tot een heel andere conclusie: het aantal aanslagen en het aantal doden viel in 2003 kleiner uit dan in 2002 – een jaar dat op zich al een historisch dieptepunt betekende in de recente geschiedenis van het internationale terrorisme.

Kijken we eerst naar de opsomming in het NRC-Handelsblad. Wie de cijfers van 2002 en 2003 naast elkaar wil leggen, komt tot de volgende slotsom:

	2002	2003
Aantal aanslagen	131	112
Aantal slachtoffers	1652	1331

Dit is een macabere vergelijking. Elke dode is een dode teveel. Elke aanslag is een misdaad en elk slachtoffer een menselijk drama. Niets kan vergoelijken dat een onschuldige valt.

Maar omdat we ons handelen baseren op wat we denken te zien, is het niettemin belangrijk dat we trachten schijn en zijn uit elkaar te houden. De retoriek rond het hedendaagse terrorisme geeft de indruk dat de wereld vandaag bevolkt wordt door terroristische groepen en door schurkenstaten die hen van massavernietigingswapens zouden willen voorzien. Het risico dat gepaard gaat met het hedendaagse terrorisme is echter op zich al groot genoeg opdat we het niet zouden overdrijven door oppervlakkige retoriek. Af en toe is het nodig dat we achter schijnbare evidenties een vraagteken plaatsen.

Het is elders (**Bren: link naar 'Mythe Al-Qaeda'**) al uitvoeriger toegelicht: de blote feiten spreken de retoriek tegen. Uit alle thans beschikbare cijfergegevens blijkt geen toename, maar een achteruitgang van het internationale terrorisme.

Wat het internationale terrorisme precies omvat, zal altijd een punt van discussie blijven: wat voor de één een terrorist is, zal in de ogen van de anderen soms een vrijheidsstrijder zijn. Bij elke opsomming kunnen vragen gesteld worden: is een aanval van Tsjetsjenen op Moskou een internationale of een binnenlandse terreuraanslag? Zijn de acties van de Iraakse opstandelingen het werk van buitenlandse extremisten of van Iraakse nationalist? Hoe Palestijnse zelfmoordaanslagen bestempelen? Uit die discussie zal men nooit ontsnappen, omdat er nooit een adequate definitie van het terrorisme zal gevonden worden.

Laten we daarom even abstractie maken van de criteria en ons concentreren op de trends achter de cijfers. Als we de NRC-cijfers naast andere cijfergegevens plaatsen, constateren we immers een opvallende gelijkheid: welke criteria ook gehanteerd worden, alle gegevensbanken die het terrorisme op de voet volgen, bevestigen de daling van het aantal terroristische aanslagen in de afgelopen jaren.

RAND, een Amerikaanse denktank die dikwijls onderzoek verricht voor de Amerikaanse luchtmacht, houdt sinds 1968 een chronologisch overzicht bij van alle terroristische aanslagen (en niet alleen die met een islamistische stempel, zoals in NRC). Deze gezaghebbende gegevensbank is momenteel geactualiseerd tot 19 november 2003. Wat levert hier de vergelijking tussen 2002 en 2003 op?

	2002	2003
--	------	------

Aantal aanslagen	2642	1355
Aantal slachtoffers	2707	1321

De cijfers verschillen met die van NRC (wat normaal is, aangezien het NRC enkel de ‘islamistische terreur’ in beeld wil brengen), maar de RAND-becijfering geeft dezelfde kloof weer tussen mythe en werkelijkheid, tussen wat we denken en wat is: het aantal aanslagen en het aantal slachtoffers lag in 2003 (cijfers weliswaar slechts tot 19 november) beduidend lager dan in 2002.

Er is nog een tweede gezaghebbende gegevensbank, namelijk de jaarlijkse *Patterns of global terrorism* van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken. Naar jaarlijkse traditie verschijnt deze in de loop van de maand april. De nieuwe editie 2003 zal wellicht spoedig beschikbaar zijn. De laatste beschikbare gegevens gaan dus over het jaar **2002 (Bren, link naar diagram)**. In dat jaar vonden 199 terroristische aanslagen plaats. Dat was het laagste aantal sinds 1977. Sterker nog, sinds het hoogtepunt rond het midden van de jaren tachtig is er sprake van een voortdurende daling van het aantal terroristische aanslagen, ondanks pieken zoals op elf september 2001. Gemeten aan de hand van het piekjaar 1987, toen er meer dan 600 aanslagen werden geteld, was het jaarlijkse aantal internationale terroristische aanslagen in 2002 dus met twee derden gedaald. In 2002 verloren bijna 2800 mensen het leven bij internationale terreurdaden, waaronder 35 Amerikanen. Dat is de helft minder dan in 2001, het jaar van de tragische aanslagen in New York en Washington, en zestig procent minder dan in het jaar 1998, dat vooral in Afrika een zware dodentol eiste.

Het internationale terrorisme vormt vandaag dus bijlange na niet de grootste bedreiging voor de mensheid zoals vaak beweerd wordt. De schokgolf die volgde op elf september, was, achteraf bekeken, blijkbaar een geval van massahysterie. Dat is niet de eerste keer in de geschiedenis van het terrorisme. Als het terrorisme al het aanschijn van de wereld veranderd heeft, zoals de voormalige Spaanse eerste minister Aznar eind 2001 verklaarde, dat is dat eerder het gevolg van onze reactie erop en van ons onvermogen om feit en schijn uit elkaar te houden, waardoor we van al-Qaeda een mythe zijn gaan maken.

Terrorisme is een gevaar, maar slechts één naast vele andere, en zelfs niet het allergrootste. Gevaren moeten met elkaar in evenwicht worden gebracht. Er is niets dat rechtvaardigt dat de ‘oorlog tegen het terrorisme’ het leidende principe blijft van het westerse buitenlandse beleid. *By the way*, elk jaar sterven elf miljoen kinderen aan malaria, mazelen of cholera vóór ze vijf zijn.

www.rikcoolsaet.be